

Posudek oponenta diplomové práce

Zdeněk DUDA

Člověk, smrt a onen svět v čase baroka

Diplomová práce, Katedra církevních dějin a patristiky, Teologická fakulta Jihočeské university, České Budějovice 2009, 138 stran textu

O předložené diplomové práci pana Mgr. Zdeňka Dudy je třeba hned na úvod poznamenat, že se jedná o výsledek autorova dlouhodobějšího odborného zájmu o problematiku testamentární praxe, resp. posledních věcí člověka 18. století, což přesvědčivě dokládají jak autorova dosavadní zpracování, která se snad již v dohledné době dočkají i publikačního výstupu, tak i disertační spis připravovaný v rámci doktorského studia na Filosofické fakultě Jihočeské university.¹ Ocenit je třeba také samotné zaměření práce, a to jak z hlediska výběru měšťanských testamentů z první poloviny 18. století (dosavadní české bádání věnovalo pozornost především středověkým či předbělohorským měšťanským, resp. šlechtickým testamentům 16.-18. století), tak i z pohledu metodologického uchopení, kdy - na rozdíl od dosavadních zpracování zaměřených na postižení rodinných struktur, dějin každodennosti, životních cyklů či nejnověji genderových aspektů² - se autor pokusil nastínit dobové pojetí smrti, umírání a představ o onom světě na základě analýzy měšťanských testamentů a náboženské literatury z první poloviny 18. století.

Předložený spis Zdeňka Dudy se vyznačuje velmi svědomitou, poctivou a pečlivou heuristickou prací. Základním pramenným východiskem pro sepsání práce se mu stal soubor

---

¹ Srov. zejm. Zdeněk DUDA, *Poslední věci člověka v čase odkouzlování světa. Smrt v 18. století*, diplomová práce, Historický ústav, Filosofická fakulta Jihočeské university, České Budějovice 2007; TÝŽ, *Písecký měšťanin Ondřej Toman na tomto i onom světě aneb poslední kšaftovní pořizení z času baroka*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2008 (v tisku) či TÝŽ, *Člověk, smrt a onen svět v měšťanských testamentech v čase odkouzlování světa (kritická edice píseckých měšťanských testamentů z let 1730-1790)* - studie a edice připravené do tisku v rámci grantového projektu IGA JU v roce 2008.

² Vedle prací citovaných v předložené diplomové práci srov. též Kristina SWIDEROVÁ, *Testamenty urozených žen v Čechách mezi lety 1650-1753. Gender a legitimizační strategie šlechty v testamentárním diskurzu*, diplomová práce, Historický ústav, Filosofická fakulta Jihočeské university, České Budějovice 2008.

dochovaných posledních pořízení píseckých měšťanů ze třicátých let 18. století uložených ve Státním okresním archivu v Písku (fond Archiv města Písku). Druhým významným prameným zdrojem se stal relativně rozsáhlý, a vzhledem k tématu práce i vhodně zvolený, soubor dobových náboženských a právnických textů, jen zčásti zpřístupněných v novodobých edicích. Dále diplomat pracoval i s obsáhlým korpusem relevantní zahraniční a domácí odborné literatury (závěrečný soupis literatury zahrnuje téměř 12 stran). Tento heuristický záběr a následné autorovo pečlivé studium a kritické promýšlení získaných poznatků se nemohly neodrazit na kvalitě předložené práce.

Struktura předloženého spisu Zdeňka Dudy je logicky promyšlená a vyvážená. Autor si celé své pojednání rozdělil - vedle obligátního úvodu a závěru - do tří větších celků, dále ještě členěných do řady podkapitol. Předloženou práci otevírá relativně stručné, ale velmi fundované a zdařilé stanovení cílů práce, resp. vymezení tématu a jeho zasazení do kontextu evropské i české historiografie. První kapitola pak podává zasvěcenou charakteristiku a přehled dosavadního bádání zaměřeného k problematice (nejen) raně novověkých testamentů. V této souvislosti musím vysoce ohodnotit autorovu velmi dobrou orientaci v relevantní zahraniční (především francouzské a německé) odborné produkci i snahu o vlastní přístup a tvůrčí promýšlení předkládaných metodologických podnětů. Následující kapitola zasvěceně přibližuje právní zakotvení testamentární praxe českých měst 18. století a současně prostřednictvím vyhodnocení soudobé náboženské literatury, především knih o dobré smrti a kancionálů, nastiňuje pojetí smrti, pekla či onoho světa atd. v dobovém pololidovém náboženském diskursu. Poslední kapitola předložené práce odráží výsledky vlastního archivního výzkumu autora. V první části podává (ilustrativní?) podrobný obsahový rozbor posledního pořízení měšťana Ondřeje Tomana z roku 1733 a následně pak předkládá souhrnnou obsahovou analýzu prostudovaných píseckých měšťanských testamentů ze třicátých let 18. století. Prismatem lidového náboženského diskursu tak přibližuje dobové pojetí tohoto a onoho světa, majetku,

zbožných mší, almužen, hřichu, spásy či vykoupení atd. Závěrečné shrnutí pak rekapituluje dosažené výsledky a zdůrazňuje, že základní prostorový rámec existence píseckých měšťanů stále představovaly dva světy (tento a onen svět), které ač odlišné, byly stále nejen součástí jednoho křesťanského universa, ale též se vzájemně - právě v okamžiku pohřbu - prostupovaly.

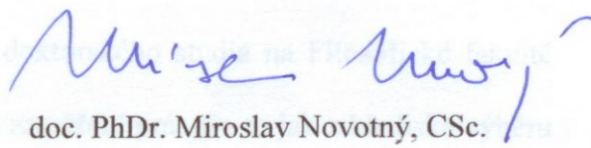
K velmi zdařilé, čtivě a bez prohrěšků vůči mateřskému jazyku či historickému řemeslu napsané práci pana Dudy (v práci jsem našel jen několik málo míst, která zřejmě „unikla“ autorovu oku při závěrečné redakci) je možno - z mého pohledu - připojit snad jen některé dílčí poznámky či připomínky, které by mohly najít své uplatnění v budoucnu. První z nich se týká názvu práce, který zcela neodpovídá obsahu, neboť pasáže týkající se již zmiňovaného lidového diskursu se vztahují k prostředí pozdně barokního jihočeského Písku a vzhledem k tomu, že nejsou následně porovnány s podobnými výzkumy v jiných městech apod., není časové vymezení v titulu práce („v čase baroka“) na místě, a to tím spíše, že prostorové určení zde zcela chybí. Vše by vyřešil jednoduchý podtitul... Práci by jistě prospěla i poněkud bližší charakteristika píseckých testamentů, zejména z pohledu alespoň elementární kvantifikace, byť jsem si vědom toho, že toto nebylo vlastním předmětem práce. Nikde v textu jsem se např. nedočel (a snad jsem četl pečlivě), jak velký byl soubor prostudovaných testamentů, kolik mužů a kolik žen bylo mezi testátory či kolik testamentů z této doby z nej-různějších důvodů nesplňovalo požadované parametry apod.

Tyto poznámky však nijak nesnižují kvalitu předložené práce. Diplomový spis kolegy Dudy je, jak již bylo řečeno, výsledkem jeho dlouhodobějšího odborného zájmu o danou problematiku. Velmi sympatické je rovněž to, že autor umí kriticky pracovat s prameny a literaturou, umí jim klást i potřebné otázky, aniž by při hledání odpovědí zabředl do ukvapených generalizací vědom si rezerv jak vlastního bádání a interpretace jeho výsledků, tak i možnosti takto pojatého výzkumu. V každém směru se jedná o práci původní, která tvořivým způsobem

recipovala metodologické podněty zahraniční literatury i dosavadní výsledky domácí historiografie a tvořivým způsobem se je pokusila aplikovat na konkrétním pramenném materiálu (právě v rovině teoretického uchopení tématu spatřuji možná nejsilnější Dudovu stránku, aniž bych tím chtěl jakkoli snižovat jeho badatelské schopnosti či akribii).

Závěrem tedy nemohu jinak, než konstatovat, že předložená diplomová práce pana magistra Zdeňka Dudy splňuje všechny požadavky stanovené na tento druh kvalifikačních prací, a proto ji jednoznačně a s velkým potěšením doporučuji k úspěšné obhajobě a doporučuji její hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích 25. 5. 2009

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.

Předložený spis Zdeňka Dudy se vyznačuje velmi svědomitou, pečlivou a pečlivou heuristickou prací. Základním pramenným východiskem pro samotnou práci se mu stal soubor

¹ Srov. zejm. Zdeněk DUDA, *Poslední vůle člověka v době odhrobování světa. Smrt v 18. století* diplomová práce, Historický ústav, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2007, TÝŽ, *Práce a měšťák* Ondřej Tomáš na úsvitu nového světa aneb politická myšlenka a právo baroka, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2006 (v tisku) či TÝŽ, *Člověk smrti a onen svět v měšťáckých testamentech v době odhrobování světa* *Řízení a úprava písemných měšťáckých testamentů z let 17. století*, Písek - studie a práce připravované do tisku v rámci grantového projektu KJA JU v roce 2008.

² Vedle práce člověka v předložené diplomové práci srov. též Kristina SWIDRČOVÁ, *Testamenty mešťácké ve v Čechách mezi lety 1650-1750. Genetika a legitimizační strategie šlechtě v testamentárním dědictví* diplomová práce, Historický ústav, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice 2008.